

As the name indicates, **Non-Constitutional bodies are institutions or organisations which are not mentioned in the constitution or not given a constitutional status.** Therefore non-constitutional bodies can be set up through law or an executive resolution which are called Statutory and non-statutory respectively. Some examples of the non-constitutional bodies are the National Human Rights Commission (NHRC), NITI Aayog, Telecom Regulatory Authority of India (TRAI) etc. The topic of Non-Constitutional bodies is very important for the MPSC IAS Exam. In this article, let us see the different types of non-constitutional bodies with some examples.

नावाप्रमाणेच, **गैर-संवैधानिक संस्था म्हणजे अशा संस्था किंवा संघटना ज्यांचा घटनेत उल्लेख नाही किंवा त्यांना घटनात्मक दर्जा दिलेला नाही.** म्हणून गैर-संवैधानिक संस्था कायद्याद्वारे किंवा कार्यकारी ठरावाद्वारे स्थापन केल्या जाऊ शकतात ज्यांना अनुक्रमे वैधानिक आणि गैर-वैधानिक म्हटले जाते. गैर-संवैधानिक संस्थांची काही उदाहरणे म्हणजे राष्ट्रीय मानवाधिकार आयोग (NHRC), NITI आयोग, भारतीय दूरसंचार नियामक प्राधिकरण (TRAI) इ. MPSC परीक्षेसाठी गैर-संवैधानिक संस्थांचा विषय खूप महत्त्वाचा आहे. या लेखात, काही उदाहरणांसह विविध प्रकारच्या गैर-संवैधानिक संस्था पाहू.

What is a Non-Constitutional Body?

- An organization or entity that is not specified in the Indian Constitution is known as a non-constitutional body.
- A non-constitutional entity, unlike a constitutional body, does not have powers derived from the Indian Constitution.
- A non-constitutional body's powers are usually derived from laws passed by the Indian Parliament. Example: Central Information Commission (CIC).
- Non-constitutional bodies that receive power from Indian government orders are also present (Executive Resolution). Example: NITI Aayog.

गैर-संवैधानिक संस्था म्हणजे काय?

- भारतीय राज्यघटनेत विनिर्दिष्ट नसलेली संस्था किंवा संस्था ही घटनाबाह्य संस्था म्हणून ओळखली जाते.
- घटनात्मक संस्थेच्या विपरीत, गैर-संवैधानिक घटकाला भारतीय संविधानातून प्राप्त झालेले अधिकार नाहीत.
- गैर-संवैधानिक संस्थेचे अधिकार सामान्यतः भारतीय संसदेने संमत केलेल्या कायद्यांद्वारे प्राप्त केले जातात. उदाहरण: केंद्रीय माहिती आयोग (CIC).
- भारत सरकारच्या आदेशांद्वारे अधिकार प्राप्त करणाऱ्या गैर-संवैधानिक संस्था देखील उपस्थित आहेत (कार्यकारी ठराव). उदाहरण: NITI आयोग.

Types of Non-Constitutional Bodies

- Based on how the body derives its powers and function the non-constitutional bodies are broadly classified into
  - Statutory Bodies
  - Non-Statutory Bodies
- Statutory Bodies are institutions whose powers are usually derived from laws passed by the Indian Parliament. Example: Central Information Commission (CIC), Lokpal and Lokayukta.
- However based on their role the Statutory bodies are divided into two more categories:
  - Regulatory Bodies

- Quasi-Judicial Bodies
- A regulatory body is a government entity responsible for exerting autonomous authority in a regulatory or supervisory capacity over some aspect of human activity. Example: Reserve Bank of India (RBI), Telecom Regulatory Authority of India (TRAI).
- Non-judicial authorities such as Commissions or Tribunals that can interpret the law are known as quasi-judicial bodies. They differ from judicial entities in that their scope is narrower than that of a court. Example: National Human Rights Commission (NHRC).
- Non-Statutory Bodies are institutions whose powers are not derived from any laws, rather it derives their powers and functions from executive orders and resolutions. Example: NITI Aayog, Central Bureau of Investigation (CBI).

गैर-संवैधानिक संस्थांचे प्रकार

- शरीराला त्याचे अधिकार आणि कार्य कसे प्राप्त होते यावर आधारित गैर-संवैधानिक संस्थांचे मोठ्या प्रमाणात वर्गीकरण केले जाते
  - वैधानिक संस्था
  - गैर-वैधानिक संस्था
- वैधानिक संस्था अशा संस्था आहेत ज्यांचे अधिकार सामान्यतः भारतीय संसदेने संमत केलेल्या कायद्यांद्वारे प्राप्त केले जातात. उदाहरण: केंद्रीय माहिती आयोग (CIC), लोकपाल आणि लोकायुक्त.
- तथापि, त्यांच्या भूमिकेच्या आधारावर, वैधानिक संस्था आणखी दोन श्रेणींमध्ये विभागल्या गेल्या आहेत:
  - नियामक संस्था
  - अर्ध-न्यायिक संस्था
- नियामक संस्था ही एक सरकारी संस्था आहे जी मानवी क्रियाकलापांच्या काही पैलूंवर नियामक किंवा पर्यवेक्षी क्षमतेमध्ये स्वायत्त अधिकार बजावण्यासाठी जबाबदार आहे. उदाहरण: भारतीय रिझर्व्ह बँक (RBI), भारतीय दूरसंचार नियामक प्राधिकरण (TRAI).
- गैर-न्यायिक प्राधिकरण जसे की आयोग किंवा न्यायाधिकरण जे कायद्याचा अर्थ लावू शकतात त्यांना अर्ध-न्यायिक संस्था म्हणून ओळखले जाते. ते न्यायिक संस्थांपेक्षा वेगळे आहेत कारण त्यांची व्याप्ती न्यायालयापेक्षा कमी आहे. उदाहरण: राष्ट्रीय मानवाधिकार आयोग (NHRC).
- गैर-वैधानिक संस्था अशा संस्था आहेत ज्यांचे अधिकार कोणत्याही कायद्यांद्वारे प्राप्त केले जात नाहीत, तर ते त्यांचे अधिकार आणि कार्ये कार्यकारी आदेश आणि ठरावांमधून प्राप्त करतात. उदाहरण: NITI आयोग, केंद्रीय अन्वेषण ब्यूरो (CBI).

Conclusion

The constitution could not accommodate every institution which is in existence. Moreover, not all bodies require constitutional status as it is expensive to maintain their operations and functions. Many institutions are ad-hoc in nature and may not require a full constitutional status and perform functions as may be.